

YEVGENİ ZAMYATİN BİZ

Çevirenler

Fatma Arıkan & Serdar Arıkan

Sunuş

Ursula K. Le Guin

Yayıncının Notu

Roman içerisinde yıldızla (*) gösterilen dipnotlar metnin kendisine, sayıyla gösterilenler ise yayınevine aittir.

1. Kayıt

özet:

Duyuru. Çizgilerin En Bilgesi. Şiir.

*Devlet Gazetesi'*nde bugün yayımlanan duyuruyu –kelimesi kelimesine– aktarıyorum:

120 gün içinde *İNTEGRAL*'in yapımı tamamlanacak. *İNTEGRAL*'in dış uzaya yükseleceği o büyük, tarihi an yakındır. Kahraman atalarınız bin yıl önce tüm yüzünüzü Tek Devlet'in egemenliği altına aldılar. Şimdi ise sizin önünüzde daha yüce bir kahramanlık duruyor: Camla, elektrikle ve ateş soluyan *İNTEGRAL*'le kâinatın bilinmeyen denklemini çözeceksiniz. Diğer gezegenlerde yaşayan, belki de hâlâ özgürlük denen ilkel koşullarda yaşayan meçhul varlıkları aklın lütufkâr boyunduruğu altına almanız gerekiyor. Eğer bizim kendilerine matematiksel, hatasız mutluluğu getireceğimizi anlamazlarsa, onları mutlu olmak zorunda bırakmak bizim görevimizdir. Ama silahtan önce sözü deneyeceğiz.

Tek Devlet'in tüm Numaralarına Velinimet adına duyurulur: Yeteneği olan herkes Tek Devlet'in güzelliği ve büyüklüğü konusunda tezler, şiirler, manifesto-

lar, methiyeler veya başka yazılar yazmakla yükümlüdür.

İNTEGRAL'in taşıyacağı ilk yük bu olacak.

Yaşasın Tek Devlet, Yaşasın Numaralar, Yaşasın Vellinimet!

Bunu yazarken hissediyorum: Yanaklarım alev alev yanıyor. Evet, kâinatın muazzam denkleminin integralini almak. Evet, başıboş eğriyi düzeltmeli, onu bir tanjanta –bir asimptota– düz bir çizgiye doğrultmalıyız. Çünkü Tek Devlet'in çizgisi düz çizgidir. Yüce, ilahi, şaşmaz, bilge bir düz çizgidir, çizgilerin en bilgesidir...

Ben, *Integral*'in başmühendisi D-503, Tek Devlet matematikçilerinden sadece biriyim. Benim sayılara alışık kalemim uyumlu seslerin ve kafiyelerin şarkısını yazmaya muktedir değildir. Ben yalnızca gördüklerimi, düşündüklerimi, daha doğrusu bizim düşündüklerimizi (tam da öyle: Biz, madem öyle kayıtlarımın başlığı da "BİZ" olsun) yazmayı deneyeceğim. Yine de bu kayıtlar bizim yaşamımızın, Tek Devlet'in matematik olarak mükemmel yaşamının türeві olacağından, benim arzu ya da yeteneklerimden bağımsız olarak, kendi başlarına da bir şiir olmazlar mı? Elbette olurlar. Buna inanıyorum, bunu biliyorum.

Bunu yazarken hissediyorum: Yanaklarım alev alev yanıyor. Galiba bu bir kadının yeni, henüz minnacık olan, kör bir insanın kalp atışlarını içinde ilk kez hissetmesine benziyor. Bu hem benim hem de ben değilim. Aylarca onu kendi suyumla, kanımla beslemem, sonra da acıyla kendimden koparıp Tek Devlet'in ayaklarına sermem gerekiyor.

Ama ben de hepimiz gibi, hemen hemen hepimiz gibi hazırım. Hazırım.

2. Kayıt

özet:

Bale. Mükemmel Ahenk. X.

İlkbahar. Yeşil Duvar'ın ardından, görünmeyen vahşi ovalardan birtakım çiçeklerin sarı, ballı tozlarını getiriyor rüzgâr. Bu tatlı toz yüzünden dudaklar kuruyor (sık sık onları dilinle ıslatıyorsun) ve karşılaşılan her kadının (hiç şüphesiz erkeğin de) dudakları tatlı oluyor. Bu durum mantıklı düşünmeyi bir miktar engelliyor.

Ama ya gökyüzü! Mavi, tek bir bulutla bile bozulmamış (o saçma, intizamsız, aptal bulut kümeleri antik çağlardaki şairlere ilham vermişse eğer, eski insanların zevkleri ne kadar da ilkelmiş). Ben sadece bunun gibi steril ve pürüzsüz gökyüzünü severim (*biz severiz dersem, yanlış söylemiş olmayacağıma inanıyorum*). Böyle günlerde tüm dünya, Yeşil Duvar ve diğer tüm yapılarımız gibi hep aynı değişmez, ebedi camdan yoğrulmuş gibidir. Böyle günlerde nesnelere en mavi derinliklerini, o güne kadar farkına varılmamış şaşırtıcı denklemlerini görürsünüz, hem de en alışıldık, en gündelik nesnelere.

Mesela, şöyle bir örnek vereyim. Sabah, *İntegral*'in inşa edildiği hangardaydım ve birden aygıtlar gözüme çarptı: Regülatör küreleri kapalı gözlerle, etrafına kayıtsız dönüyordu;

manivelalar parıldayarak bir sağa bir sola bükülüyordu; dengeleyici gururla omuzlarını sallıyordu; torna tezgâhının çelik kalemi duyulmayan bir müziğin ahengiyle işliyordu. Aniden, açık mavi güneşin altına serilmiş bu muazzam mekanik baleyi tüm güzelliğiyle görüverdim.

Sonra kendi kendime sordum: Neden güzel? Dans neden güzel? Cevap: Çünkü bu *özgür olmayan* bir hareket, çünkü dansın en derin anlamı mutlak ve estetik boyun eğişte, ideal özgürlüksüzlükte yatar. Eğer atalarımızın yaşamlarının en heyecanlı anlarında (dini ayinler, askeri geçitler) kendilerini dansa verdikleri doğruysa bu tek bir anlama gelir: Özgürlüksüzlük içgüdüğü çok eski zamanlardan beri organik olarak insana içkindir ve bizler, şimdiki yaşantımızda – bu defa bilinçli olarak...

Daha sonra bitirmek gerekecek: Numaratör şakladı. Bak-tım: O-90, tabii. Yarım dakika içinde burada olacak: Beni yürüyüşe çıkarmak için.

Sevgili O! Bu kızın kendi adına benzediğini düşünüyorum hep: Anelik Standardı'ndan 10 cm. daha kısa ve bundan dolayı her şeyi yusuvarlak tornalanmış gibi, pembe bir O biçimindeki ağzı her söylediğim sözü karşılamak için açık durur. Ve ayrıca: Bileklerinde ancak çocuklarda görülen o yuvarlak, tombul boğumlar.

Odaya girdiğinde içimdeki mantık volanı uğulduyordu ve ben içinde bulunduğum durumun ataletiyle hem bizlerin hem makinelerin hem de dansın dahil olduğu, az önce oluşturduğum formülü anlattım.

“Mucizevi değil mi?” diye sordum.

“Evet, mucizevi. İlkbahar ne de olsa,” diyerek pembecik gülümsedi O-90.

İşte, buyurun bakalım: İlkbaharmışmış... İlkbahar, diyor. Kadınlar... Sustum.

Aşağıdayız. Bulvar dolu: Böyle havalarda öğle yemeğinden sonraki kişisel saatimizi genellikle tamamlayıcı yürüyüşlerle geçiririz. Her zaman olduğu gibi, Müzik Fabrikası bütün bozazanlarıyla Tek Devlet Marşı'nı çalıyordu. Kadın, erkek, her birinin göğsünde parıldayan renkli numara rozetleriyle gök mavisi ünifli* Numaralar; yüzlerce, binlerce Numara, dörder kişilik sıralar halinde müziğin ahengine uyarak aynı tempoda yürüyordu. Ve ben, biz, dördümüz, bu kudretli insan seli içindeki sayısız dalgadan biriyim, biriyiz. Solumda O-90 (eğer bunu bin yıl önce kıllı atalarımından biri yazsaydı, herhalde onu şu komik sözcükle çağırırdı: "Benimki"); sağımdaya tanımadığım iki Numara vardı, biri kadın, diğeri erkek.

İlahi mavilikteki gökyüzü, künyelerin her birinin üzerinde minnacık, bebek güneşler, düşüncelerin çılgınlığıyla bulanmamış yüzler... Işıklar, anlayacağımız: Her şey, ışıltılı, gülümseyen tek bir maddeden yapılmış. Bakırdan bir ahenk: "Tra-ta-ta-tam. Tra-ta-ta-tam," âdeta güneşin altında parıldayan bakır basamaklar ve her bir basamakla yükseğe, daha yükseğe, baş döndürücü bir maviliğe çıkıyorsunuz...

İşte, sabahleyin hangarda olduğu gibi, her şeyi, sanki hayatımda ilk defa şimdi görüyormuşum gibi gördüm yine: kati düzlükteki sokaklar, parıldayan kaldırım camları, ilahi bir paralellikteki şeffaf konutlar, gri-mavi yürüyüş sıralarının mükemmel ahengi. Öyle hissettim ki eski Tanrı'ya ve eski yaşama galip gelen ben, sayısız neslin insanları değil de ben, yalnız benmişim. Bütün bunları ben kendim yaratmışım ve öylesine yüceyim ki çarpıp da duvarları, kubbeleri ve makineleri parçalayacağım diye parmağımı kıpırdatmaya çekiniyorum.

Derken aniden +'lı yüzyıllardan -'li yüzyıllara bir sıçrama oldu ve bir anı geldi aklıma (zıtlığın yarattığı çağrışımla

---

* Muhtemelen, antik "Uniforme"den.

besbelli), müzedeki bir tabloyu anımsadım: O zamanların, yirminci yüzyılın bir bulvarı; insanlar, tekerlekler, hayvanlar, afişler, ağaçlar, renkler, kuşlarla dolu, nefes kesen bir kargaşa... Üstelik bunun gerçekten böyle olduğunu söylüyorlar, neden olmasın. Bu bana öylesine mantıksız, öylesine saçma geldi ki kendime hâkim olamayıp aniden gürültülü bir kahkaha atıverdim.

Ve aniden, kahkaham karşılık buldu, sağdan. Döndüm: Gözlerimin önünde beyaz, son derece beyaz ve keskin dişle-riyle yabancı bir kadın yüzü.

“Özür dilerim,” dedi, “âdeta yaratılışın yedinci günündeki mitolojik bir tanrının coşkusuyla etrafa bakıyordunuz. Beni bir başkasının değil de sizin yarattığınıza inaniyormuşsunuz gibi geldi bana. Memnun oldum...”

Tüm bunları gülmeden, hatta bir miktar saygıyla söyledi diyebilirim (belki de benim *İntegral*'in başmühendisi olduğumu biliyordu). Yine de bilemiyorum, gözlerinde veya kaşlarında benim yakalayamadığım, sayısal olarak ifade edemediğim garip, rahatsız edici bir *X* vardı.

Nedenini bilmeden mahcup oldum ve bir parça şaşırarak gülüşümü mantık çerçevesinde açıklamaya başladım. Bu kesin karşıtlık, bugün ile o zamanlar arasındaki aşılama uçurum...

“Peki neden aşılama?” (Ne beyaz dişler!) “Uçurumun iki kenarı arasına bir köprü atılabilir. Siz sadece tahayyül edin: davullar, taburlar, saflar... Ne de olsa tüm bunlar vardı ve bu durumda...”

“Ah evet; çok açık!” diye bağırardım (düşüncelerin keşişimine şaşırtıcı bir örnekte bu: Yürüyüşe çıkmadan önce kaydettiklerimi neredeyse benim sözcüklerimle söylemişti kadın). “Görüyorsunuz ya, düşüncelerde bile öyle. Çünkü hiç kimse ‘tek biri’ değil, ‘aralarından biri’dir. Birbirimizin o kadar ay-nısıyız ki...”

“Emin misiniz?” dedi kadın.

X'in sivri uçları gibi keskin bir açıyla şakaklarına doğru kalkan kaşlarını gördüm ve nedendir bilinmez, yeniden şaşırımdım, bir sağa bir sola göz attım ve...

Sağımda incecik, keskin, bir kırbaç gibi inatçı, çevik bir kadın, I-330 duruyordu (şimdi numarasını görebiliyordum); solumda dış görünümüyle hepten farklı, bileklerindeki bebek boğumuyla O; ve dörtlü sıramızın en ucunda tanımadığım bir erkek Numara, âdeta S harfi gibi iki kere bükülmüş. Hepimiz farklıydık...

Sağımdaki I-330 benim hayret dolu bakışlarımı yakalamış olsa gerek, içini çekerek, “Evet... Maalesef!” dedi.

İşin doğrusu, “maalesef” sözcüğü tam yerinde söylenmişti. Ancak yine yüzünde veya sesinde bir şeyler vardı.

Hiç de bana has olmayan bir sertlikle şöyle dedim: “Maalesef, denecek bir şey yok. Bilim ilerliyor ve eğer şimdi değilse bile elli, yüz yıl sonra...”

“Hatta herkesin burnu bile mi...”

“Evet, burunlar da,” dedim bu sefer neredeyse bağırarak. “Kıskançlığa zemin oldukları için, hepsi aynı olmalı. Benim burnum kopça, diğerininki ise...”

“Ama sizin burnunuz, neredeyse eskilerin deyişiyle ‘klasik’. Ya elleriniz... Hayır, yapmayın, gösterin ellerinizi, ellerinizi gösterin!”

Ellerime bakılmasına dayanmam: Her yeri kıl içinde, kaba – gülünç bir soyaçekim. Ellerimi uzattım ve olabildiğince tarafsız bir sesle şöyle dedim: “Maymun elleri.”

Önce ellerime, sonra yüzüme baktı: “Evet, çok ilginç bir uyum.” Beni gözleriyle şöyle bir tarttı ve kaşlarının köşelerindeki uçlar bir an için yeniden görünüp kayboldu.

“O benim üzerime kayıtlı,” dedi O-90 mutlu, pembe ağızıyla.

Keşke bir şey söylemeseydi, söyledikleri kesinlikle yersizdi. Aslında sevgili O... nasıl demeli... O'nun dilinin hızı yanlış hesaplanmış, dilin saniye/hızı her zaman düşüncenin saniye/hızından biraz az olmalıdır, asla tersi olmamalıdır.

Caddenin sonundaki akümülatör kulesi çanı 17 kere vurdu. Kişisel Saat sona ermişti. I-330, S şeklindeki erkek Numarayla birlikte uzaklaştı. Adamın saygı telkin eden bir hali var, hatta tanıdık bir yüz gibi. Şimdi hatırlamadığım bir yerde karşılaşmış gibiyiz.

Vedalaşırken I bana (yine X gibi) gülümsedi.

“Bir sonraki gün 112 numaralı salona bir göz atın.”

Omuz silktim: “Eğer bahsettiğin o salonda görevim olursa tabii...”

Kadın anlaşılmasın bir kendine güvenle konuştu: “Görevli olacaksınız.”

Bu kadın bende, denkleme tesadüfen girmiş, bölünmeyen bir irrasyonel sayıymışçasına hoş olmayan bir etki bırakmıştı. Ve kısa bir süreliğine de olsa sevgili O ile yalnız kaldığıma mutlu oldum.

Bulvarın bir çeyreğini O ile el ele yürüdük. Köşede o sağa, ben sola ayrıldık.

“Bugün size gelerek storları indirmeyi o kadar isterdim ki. Özellikle bugün, şimdi...” O, yuvarlak, kristal mavisi gözlerini utangaçça kaldırarak yüzüme baktı.

Komik. Ama kendisine ne diyebilirdim ki? Daha dün gece bendeydi ve en yakın seks günümüzün bir sonraki gün olduğunu en az benim kadar iyi biliyordu. Bu, tıpkı bir motorun (bazen zararlı olarak) erken ateşlenmesinde olduğu gibi, “geriden gelen düşünceleri” yüzündendi.

Ayrılırken mucizevi, mavi, tek bir bulutla bile bozulmamış gözlerini, iki, hayır tam söyleyeyim, üç defa öptüm.

3. Kayıt

özet:
Ceket. Duvar. Tablet.¹

Dün yazdığım her şeye baktım, şunu görüyorum: Yeterince açık yazmamışım. Yani içimizden her biri için yeterince açık. Ama kim bilir: Belki de *Integral*'in benim notlarımı ulaştıracağı meçhul insanlar, sizler medeniyetin büyük kitabını ancak atalarımızın 900 yıl önce okuyabildikleri sayfaya kadar okuyabildiniz. Belki de sizler Saat Tableti, Kişisel Saat, Annelik Standardı, Yeşil Duvar, Velinimet gibi temel kavramları bile bilmiyorsunuz. Tüm bunlardan bahsetmek benim için komik, aynı zamanda bir o kadar da zor. Tüm bunlar herhangi bir yazarın, diyelim ki 20. yüzyıl yazarının romanında “ceket”, “apartman dairesi”, “eş” gibi kavramları açıklamasıyla aynı şey. Yine de eğer o yazarın romanı ilkel insanlar için çevrilmiş olsa, “ceket” konusunda açıklama yapmadan geçmek olur şey mi?

Eminim, ilkel insan “ceket”e bakar ve şöyle düşünürdü: “Bu ne işe yarar ki? Sadece yük.” Bana öyle geliyor ki size İki Yüzyıl Savaşı'ndan sonra içimizden hiçbirinin Yeşil Duvar'ın ardına geçmediğini söylediğimde, siz de kesinlikle aynen bu şekilde bakacaksınız.

---

1 Tablet (tabletler): Kutsal Kitap anlatısına göre, üzerlerine on ilahi emrin yazılı olduğu taş tabletler. -çn

Ancak dostlarım, biraz düşünmek lazım, çok faydalı oluyor. Ne de olsa şu açık: Bildiğimiz kadarıyla tüm insanlık tarihi göçebe yaşam tarzından daha yerleşik bir yaşam tarzına geçişin tarihidir. Buradan, en yerleşik yaşam tarzının (bizimki) aynı zamanda en mükemmel yaşam tarzı (bizimki) olduğu sonucunu çıkarmak gerekmiyor mu? Ulusların, savaşların, ticaretin ve çeşitli Amerika'ların keşfinin yapıldığı tarih öncesi zamanlarda insanlar bir uçtan diğer uca koşuşturur dururlardı. Ama şimdi buna ne gerek var?

Şurasını kabul ediyorum: Bu yerleşik yaşama kolayca ve hemen geçilmedi. İki Yüzyıl Savaşı'nın tüm yolları mahvettiği ve yolların otlarla kaplandığı o ilk zamanlarda, birbirlerinden sık ormanlık alanlarla ayrılmış şehirlerde yaşamak hiç de rahat görünmese gerek. E, bundan ne çıkar? İnsan, kuyruğunu kaybettikten hemen sonra sinekleri kuyruğunun yardımı olmadan kovmayı da hemen öğrenememiştir şüphesiz. Hiç şüphesiz ilk zamanlar kuyruk hasreti çekmiştir. Ama şimdi kuyruğumuzun olduğunu tahayyül edebiliyor musunuz? Ya da "ceketsiz", çıplak olarak sokakta dolaştığınızı hayal edebilir misiniz (belki de hâlâ "ceket"le dolaşıyorsunuzdur)? Burada da aynı şey: Yeşil Duvar'la çevrelenmemiş bir şehir ve Tablet'in sayısal cübbesiyle sarmalanmamış bir yaşam tahayyül edemiyorum.

Tablet... Tablet'in altın zemini üzerindeki erguvani sayılar katı bir şekilde ve sevecenlikle odamın duvarından gözlerime bakıyorlar. İster istemez eski zamanlarda "ikona" olarak adlandırılan şeyi düşünüyor ve bir şiir veya dua (aynı şey) yazmak istiyorum. Ah, ey Tablet, ey Tek Devlet'in kalbi ve nabızı olan Tablet, neden ben seni hak ettiğin şekilde övecek bir şair değilim ki?

Biz hepimiz (belki siz de) daha çocukken, okulda, antik edebiyatın bize kadar ulaşan en büyük anıtlarından "Demir-

yolu Tarifesi”ni okumuştuk. Ancak bu tarifeyi Tablet’le yan yana koyduğunuzda granitle elması yan yana koymuş olursunuz: İkisi de C, yani karbondur ama elmas nasıl da ebedi ve şeffaftır, nasıl da parlar. “Tarife”nin sayfalarını hışır hışır çevirirken kimin nefesi kesilmez? Ama Saat Tableti hepimizi aslında büyük şiirin çelikten yapılmış o altı tekerlekli kahramanına dönüştürür. Biz milyonlar her sabah altı tekerlek şaşmazlığıyla aynı saatte, aynı dakikada yekvücut uyanırız. Tek bir milyon olarak aynı saatte çalışmaya başlar, tek bir milyon olarak aynı saatte işi bitiririz. Milyonlarca eli olan tek bir bedende eriyerek Tablet’in belirlediği aynı dakikada gezmeye çıkar, salona gider, Taylor² egzersizleri yapar ve uyuruz...

Son derece açık olacağım: Mutluluk sorunu henüz bizde de mutlak bir çözüme kavuşmamış durumda. Güçlü, tek bir organizma günde iki defa, 16 ile 17 arasında ve 21 ile 22 arasında hücrelerine ayrılır: Bunlar Tablet tarafından belirlenen Kişisel Saatlerdir. Bu saatlerde bir kısmının görev bilinciyle odalarının storlarını indirdiklerini, diğerlerinin ise bulvarlarda Marş eşliğinde ağır adımlarla sıra sıra yürüdüklerini, bazılarının da (benim şu an yaptığım gibi) yazı masasının başında oturduğunu görürsünüz. Ancak isterlerse bana idealist ve hayalperest desinler, er ya da geç, bir zaman gelip bu saatler için genel formülde koyulacak bir yer bulunacağına, bir gün mutlaka günün tüm 86.400 saniyesinin tamamının Saat Tableti’ne gireceğine kesinlikle inanıyorum.

İnsanların daha henüz özgürce, yani organize edilmemiş, ilkel durumda yaşadıkları zamanlar hakkında birçok inanılmaz şey okudum ve işittim. Ancak her zaman bana en inanılmaz geleni özellikle şudur: O zamanki devlet otoritesi, her ne kadar henüz başlangıç aşamasında olsa dahi, nasıl olmuş

---

2 Frederick Winslow Taylor (1856-1915): Amerikalı mühendis ve yönetici. Üretim organizasyonunun yenilenmesi üzerine fikirleriyle ünlüdür. -yhn

da insanların bizim Tabletimize benzer bir şeyden yoksun, zorunlu yürüyüşler olmaksızın, kesin belirlenmiş yemek zamanları olmadan ve akıllarına estiği zaman uyuyup uyanaarak yaşamalarına izin vermiş? Bazı tarihçiler o zamanlarda sokaklarda ışıkların gece boyu yandığını, insanların bütün gece sokaklarda yürüdüklerini ve arabayla gezdiklerini bile anlatıyorlar.

İşte bunu hiç düşünemiyorum. O insanların akılları ne kadar sınırlanmış olursa olsun yine de böylesi bir hayatın kesinlikle toplu intihar olduğunu, sadece günden güne, yavaşça gerçekleştiğini anlamaları gerekirdi. Devlet (insanlık) birisini öldürmeyi yasaklamaktaydı ama milyonların yarı yarıya öldürülmesini yasaklamıyordu. Birisini öldürmek mesela, bir insanın yaşam süresinden 50 yıl çalmak suç ama insanlığın yaşam süresinden 50 milyon yıl almak suç değil. Komik, değil mi? Bizim on yaşındaki Numaralarımızdan biri bu matematikselsahlak problemini yarım dakikada çözebilir; fakat onların bütün Kant'ları bunu çözememiş (çünkü bu Kant'lardan hiçbirisi toplama, çıkarma, bölme ve çarpmaya dayanan bilimsel etik sistemini oluşturmayı akıl edememiş).

Peki ya devletin (kendisini devlet olarak adlandırmaya cüret etmişti!) cinsel yaşamı herhangi bir kontrolden yoksun bırakabilmesi saçma değil mi? Kimle, ne zaman, ne kadar isterseniz... Kesinlikle bilimsel değil, vahşi hayvanlar gibi. Ve aynen vahşi hayvanlar gibi rastgele çocuk doğurdular. Bahçeciliği, kümesçiliği, balıkçılığı (tüm bunları bildiklerine dair kesin verilere sahibiz) bilip de bu mantıksal merdivenin son basamağı olan çocuk yetiştiriciliğine ulaşmayı başaramamış olmaları, bizim kullandığımız Annelik ve Babalık Standartlarını akıl edememeleri komik değil mi?

O kadar komik, o kadar gerçektışı ki, bunu yazarken siz meçhul okuyucularımın benim zalim bir şakacı olduğumu

kabul etmenizden korkuyorum. Birden sizinle alay ettiğimi ve en bariz saçmalıkları ciddi bir biçimde anlattığımı düşüneceğinizden korkuyorum.

Ancak birincisi: Ben şaka yapmayı beceremem, her şaka-da bulunan kapalı fonksiyon yalandır; ikincisi de Tek Devlet Bilimi antik zamanlardaki hayatın tam da böyle olduğunu iddia etmektedir ve Tek Devlet Bilimi yanılmaz. O zaman, insanların özgürce, yani vahşi hayvanlar, maymunlar ve sürüler halinde yaşadıkları zamanlarda devlet mantığı nereden çıkıyordu? Vahşi hayvan ve maymun çığıllıklarının yankısı, bizim zamanımızda bile dipten, kıllı derinliklerden çok ender olsa da duyulurken, onlardan ne beklenebilir?

Ne mutlu ki bu yankı ender olarak duyuluyor. Ne mutlu ki bunlar sadece detayların, tüm makinenin sonsuz ve büyük işleyişini durdurmadan, kolayca tamir edilebilecek ufak tefek kazaları. Eğilen vidanın sökülüp atılması için Velinimet'in becerikli ve kuvvetli ellerine, Koruyucuların tecrübeli gözlerine sahibiz...

Ha, yeri gelmişken, şimdi hatırladım: Dünkü, vücudu S gibi iki kere bükülmüş erkek Numarayı galiba Koruyucular Bürosu'ndan çıkarken görmüştüm. Garip l'nın yanındayken içimde neden S harfine benzeyen erkek Numaraya karşı içgüdüsel bir saygı duygusu, çekingenlik uyandığını şimdi anlıyorum. İtiraf etmeliyim ki, bu l...

Uyku zili çaldı: 22.30. Sabah görüşürüz.

4. Kayıt

özet: Barometreli Vahşi. Epilepsi. Keşke.

Şimdiye kadar yaşamımda her şey açıldı (benim “açık” sözcüğüne olan düşkünlüğüm boşuna olmasa gerek). Bugün ise... anlamıyorum.

26

Birincisi: Bana gerçekten de onun söylediği gibi 112. salon-
da olma görevi verildi. Aslında bu ihtimal: $1.500 / 10.000.000$
 $= 3 / 20.000$ (1.500, salon sayısı; 10.000.000 ise Numaraların
sayısı). İkincisi ise... Neyse, sırayla gitmek daha iyi olacak.

Oditoryum. Devasa, güneş ışığı alan, masif camlardan
yapılmış bir yarım küre. Mükemmel yuvarlaklıkta, pürüzsüz
tırış edilmiş kafaların oluşturduğu dairesel sıralar. Hafiften
bir yürek çarpıntısıyla etrafa bir göz attım. O'nun pembe hi-
laller misali o sevgili dudaklarının üniflerin mavi dalgaları
üstünden parlayıp parlamadığını görmeyi istediğimi düşün-
üyorum. İşte sıradışı beyazlıkta ve keskinlikteki dişler, ...
benziyor, yok, o değil. Bu akşam 21'de O bana gelecek, onu
burada görme arzusu son derece doğal.

İşte zil çaldı. Ayağa kalktık, Tek Devlet Marşı'nı okuduk;
sahne parlak, altın hoparlörüyle ve tüm nüktedanlığıyla
fonookutman duruyor.

“Sayın Numaralar! Arkeologlar kısa süre önce yirminci

yüzyıla ait bir kitap buldular. Bu kitapta yazar bir vahşiye bir barometreyi ironik bir şekilde anlatıyor. Vahşi, barometre göstergesi ‘yağmur’ üzerinde durduğu zaman gerçekten de yağmur yağdığını fark etmiş. O yüzden de vahşi, yağmur istediği zaman göstergenin ‘yağmura’ gelmesi için gereken cıva miktarıyla oynuyormuş (ekranda cıvayla oynayan, tüylerle kaplı bir vahşi: Güllüşmeler). Güllüyorsunuz. Sizce o dönemin Avrupalısı gülünmeyi çok daha fazla hak etmiyor mu? Tıpkı vahşi gibi, Avrupalı da ‘yağmur’ istedi, büyük harflerle yağmuru, cebirsel yağmuru istedi. Ama şaşkın ördek gibi barometrenin karşısında duruyordu. Vahşinin en azından daha fazla cesareti, enerjisi ve (ilkel de olsa) mantığı vardı: Sonuçta neden arasında bir bağlantı olduğunu belirlemeyi başardı. Cıvayla oynayarak bu büyük yolda ilk adımı atmaya başardı ki...”

Bu sırada (tekrar ediyorum: Hiçbir şey atlamadan yazıyorum), bu sırada ben bir süre hoparlörden gelen diriltici akımlara algımı yitirdim. Birden buraya boşuna geldiğimi düşündüm (niye “boşuna” olsun, bir kere görevlendirildikten sonra nasıl gelmeyebilirdim ki?); her şeyin boş ve bir kabuktan ibaret olduğunu düşündüm. Fonookutman esas konuya, yani müziğimize, matematiksel kompozisyona (matematikçi nedendir, müzik ise sonuç) ve kısa süre önce icat edilen müzikometrenin tarifine geçtiğinde dikkatimi güçlükle toplayabildim.

“... Sadece bu kolu döndürerek her biriniz saatte üç taneye kadar sonat üretebilirsiniz. Bu işi yapmak için atalarımız çok zorlanırlardı. Kendilerini ancak epilepsinin bilinmeyen bir şekli olan “esinlenme” nöbetlerine sokarak yaratabilirlerdi. İşte size bu işi nasıl yaptıklarına dair çok eğlenceli bir illüstrasyon: Skriyabin’in müziği, yirminci yüzyıl. Bu siyah kutuya (sahnenin perdesi açıldı, sahnede çok eski bir alet duruyordu), bu kutuya ‘royal’ veya ‘kraliyet piyanosu’ adını vermişlerdi, buradan yola çıkarak müziklerinin ne denli...”

Derken – yine hatırlayamıyorum, büyük olasılıkla, zira... Haydi doğrudan söyleyeyim: “Royal” kutusunun başına geçmek üzere sahneye çıkan I-330'du. Herhalde, sadece onun aniden sahnede görünmesinden dolayı şaşırmışım.

Üzerinde antik çağlarda giyilen fantastik bir kostüm vardı: Çıplak omuzlarının ve göğsünün beyazlığını açıkça ortaya koyan, bedenini sımsıkı saran siyah bir elbise ve nefes aldıkça göğsünde beliren o çekici kabartı... ve göz kamaştırıcı, neredeyse insana zulmeden gülücüğü...

Bir gülümseme –âdeta bir ısırık– gönderiyor bana doğru. Oturdu, çalmaya başladı. İnsanların o zamanki yaşantıları gibi vahşi, çırpınmalı, alacalı bulacalı; akılcı mekaniklikten eser yok. Tabii etrafımdaki herkes haklı olarak güldü. Ama birkaçımız... ama niye ben de, gülüyorum, ben?

Evet, epilepsi bir ruh hastalığı, acı... Yavaş, tatlı bir acı –bir ısırık– ve acısı giderek derinleşiyor. İşte, güneş. Bizim güneşimiz değil, cam tuğlalardan giren kristal mavisi ve düzgün güneş değil, hayır – her şeyi yok eden, vahşi, sürükleyici, yıkıcı bir güneş bu, her şey küçük parçacıklara bölünüyor.

Yanımda oturan, soluna, bana dönerek kıkırdadı. Nedenidir bilmem, çok net bir şekilde hatırlıyorum: Yanımdakinin dudaklarında mikroskobik bir tükürük baloncuğu oluştu ve patladı. Bu baloncuk beni kendime getirdi. Ben, yeniden eski halimdeydim.

Herkes gibi ben de sadece tellerin çıkardığı o saçma, telaşlı gürültüyü işittim. Güldüm. Her şey daha kolay ve basit hale geldi. Yetenekli fonookutman bize o ilkel dönemi çok canlı bir şekilde göstermişti, hepsi bu.

Ardından günümüzün müziğini büyük bir zevkle dinledim. (Karşıtlığı göstermek için en sonda çalınmıştı.) Birleşen ve ayrılan dizilerin kristalize, kromatik basamakları ve

Taylor ile Maclaurin formüllerinin³ sentezleyici akortları; Pisagor donlarının⁴ tek sesli, dörtgen tonları; yavaşlayan salınım ataletinin hüznü melodileri; Frauenhofer çizgileri⁵ gibi parlayarak beliren esler – âdeta bir gezegen tayfı... Ne görkem! Ne değişmezlik! Eskilerin kural tanımaz, ilkel fantezilerden başka hiçbir şeyle sınırlanmamış müziği ne kadar zavallı kalıyor.

Her zamanki gibi dört kişiden oluşan düzgün sıralar halinde geniş kapılarından çıkarak salonu terk ettik. Tanıdık, iki kat bükülmüş bir figür görünüp kayboldu; saygıyla eğildim.

Bir saat sonra sevgili O'nun gelmesi gerekiyordu. İçimde hoş ve yararlı bir heyecan hissettim. Eve varınca çabucak büroya gittim, pembe biletimi nöbetçiye uzattım ve storları kapatma hakkı belgemi aldım. Bu hak sadece Seks Günleri için verilir. Yoksa bizler âdeta parıldayan havayla örülmüş gibi, ilelebet ışıkla yıkanan şeffaf duvarlarımızın arasında her zaman herkesin görebileceği şekilde yaşarız. Birbirimizden saklayacak hiçbir şeyimiz yoktur. Bu durum Koruyucuların ağır ve yüce emeklerini kolaylaştırır. Başka türlü olursa her şey olabilir. Antik çağdaki insanların acınası hücre psikolojisini o garip ve şeffaf olmayan evlerinin yaratmış olması mümkündür. “Benim (alıntılıyorum!) evim, benim kalemdir”, ne söz ama!

Saat 21'de storları indirdim ve aynı anda hafiften nefesi kesilmiş halde O içeri girdi. Pembecik ağzını ve pembe biletini bana uzattı. Bileti yırttım ve son ana, 22.15'e kadar o pembe ağzından kendimi koparamadım.

---

3 İngiliz matematikçi Brooke Taylor (1685-1731) ve İskoç matematikçi Colin Maclaurin (1698-1746) kastedilmektedir. -yhn

4 Pisagor teoreminin çizimi üzerinden yapılan bir benzetme. Dik üçgenin kenarlarını kareler çizerek tamamladığımızda çizim iç çamaşırına benzemektedir. -yhn

5 Gezegen tayf analizinde renksiz çıkan çizgiler. -yhn

Daha sonra kendisine “kayıtlarımı” gösterdim ve bence karenin, küpün ve düz çizginin güzelliğinden çok güzel bir şekilde bahsettim. Büyüleyici pembeliğiyle dinledi, birden mavi gözlerinden bir damla, bir başkası, üçüncüsü, doğruca açık olan sayfanın (25. sayfa) üzerine aktı. Mürekkep dağıldı. Yeniden yazmam lazım.

“Sevgili D, keşke siz, keşke siz...”

Ee, bu “keşke” de ne oluyor? “Keşke” ne? Yine eski şarkıya başlıyor: Çocuk. Yoksa... yeni bir şey, endişelendiği yeni bir şey mi? Aslında buradan hareketle... Yok, bu son derece aptalca olurdu.